

Utlämnande av journaler

Gäller för: Region Kronoberg

Innehållsförteckning

1	Journalhandlingar	3
1.1	Kopia av journal från annan vårdgivare.....	3
2	Utlämnande av journalhandlingar.....	3
3	Vem kan begära ut uppgifter?	3
4	Vem beslutar att uppgift får lämnas ut?.....	3
4.1	Krav på skyndsam handläggning	4
4.2	Avgift för journalkopior	4
5	Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter	4
5.1	Intern begäran om journalkopior.....	4
5.2	Extern begäran om journalkopior.....	5
5.3	Samtycke eller medgivande	5
5.3.1	Skriftligt samtycke/fullmakt	5
5.4	Menprövning.....	5
6	Patientens rätt att läsa sin journal	6
7	Rutin för utlämnande till annan vårdgivare:.....	7
8	Rutin för utlämnande till Försäkringskassan:	7
9	Rutin för utlämnande till andra myndigheter.....	7
10	Rutin när försäkringsbolag begär kopior:.....	7
11	Utlämnande av journal till andra.....	8
11.1	Lagstadgad skyldighet	8
11.1.1	Generella undantag	8
11.1.2	Uppgifter i beslut	8
11.1.3	Fler sekretessbrytande regler	9
11.2	Beslutsoförmögna	10
12	Skyldighet att lämna ut uppgift.....	10
12.1	Socialnämnden.....	10
12.2	Överförmyndarnämnden	11
12.3	Förvaltare eller god man	11

12.3.1	God man för ensamkommande barn	11
12.4	Patienten själv och/eller närstående till denne	11
12.5	Transportstyrelsen.....	12
12.6	Polis, åklagare och domstol	12
12.7	Allmän hänvisning till Polisen	13
12.8	Inspektionen för vård och omsorg.....	13
12.9	Tvångsvård enligt LPT och LRV samt LVM.....	13
12.10	Smittskydd.....	15
12.11	Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan, Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol	15
12.12	Övriga	15
13	Möjlighet att lämna ut uppgift	16
13.1	Socialtjänsten - samordnad vårdplan, Link	16
13.2	Brott	16
13.2.1	Trafiknykterhet.....	16
13.2.2	Brott mot unga	16
13.2.3	Tvåårsregeln.....	16
13.2.4	Ettårsregeln.....	16
13.2.5	Överföring av allmänfarlig sjukdom	16
14	Utlämnande efter menprövning	17
14.1	Närstående.....	17
15	Sekretess gentemot vårdnadshavare.....	17
15.1	Vårdnadstvist	17
16	Om patienten är avliden.....	18
16.1	Testamentstvist.....	18
17	Massmedia.....	18
18	Att tänka på vid utlämnande	18
18.1	Avidentifiering	19
18.2	Utlämnande av uppgift med förbehåll	19
18.3	Återuppringning	20
18.4	Hur beslutas att uppgift inte får lämnas ut?	20

1 Journalhandlingar

Med journalhandling avses enligt patientdatalagen framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel (det vill säga handling, skriven eller ritad på papper, diskett, CD, video, DVD, bilder, bandupptagning, EKG, elektroniskt skickade meddelanden, information lagrad i Cosmic med mera) som upprättas eller inkommer i samband med vården av en patient och innehåller uppgifter om patientens åtgärder.

1.1 Kopia av journal från annan vårdgivare

Kopior av journal som upprättats av annan vårdgivare, men som förvaras i journal inom Region Kronoberg, är att betrakta som originalhandlingar här, även om de endast finns kvar i inskannad form. Sekretessprövning ska göras på samma sätt som för våra egna journalhandlingar.

2 Utlämnande av journalhandlingar

Bedömningen om en journalhandling kan lämnas ut eller inte, *måste alltid göras individuellt*. Handläggningen är emellertid i princip den samma oavsett vem som begär ut journalkopiorna.

Vid ett utlämnande ska det alltid göras en journalanteckning om vem som fått vilka kopior.

3 Vem kan begära ut uppgifter?

Alla har rätt att *muntligen* eller *skriftligen* begära att få ut journalhandlingar, men *alla får inte bifall* på sin begäran.

Det är vanligt att andra vårdgivare, till exempel privatläkare eller andra landsting, begär journalkopior. Försäkringskassan och privata försäkringsbolag begär också journalkopior, liksom andra myndigheter. Även anhöriga, närstående, efterlevande och massmedia kan begära att få ut uppgifter som är sekretessbelagda.

4 Vem beslutar att uppgift får lämnas ut?

En begäran om att få ut en muntlig uppgift (till exempel om någon ringer in och frågar om en viss patient finns på avdelningen) måste var och en som får frågan kunna sekretesspröva och därefter besvara.

När det gäller frågan om utlämnande av journalhandlingar är det den ansvarige läkaren som prövar utlämnandet. Som ansvarig läkare kan man vända sig till verksamhetschef, chefsöverläkare eller annan ansvarig som också kan pröva utlämnandet efter samråd med den för vården ansvariga personalen. Vid behov kan man fråga regionjurist.

Den som inte får ut en uppgift på grund av sekretess ska upplysas om möjligheten att kunna begära ett skriftligt överklagbart myndighetsbeslut. Detta beslut ska skrivas av antingen kanslidirektören eller regionjuristen som är de som har delegation på att fatta sådana beslut. Ta i första hand kontakt med regionjuristen för vidare hantering.

4.1 Krav på skyndsam handläggning

Oavsett om det är patienten själv eller någon annan som begär att få ta del av en journal, ska en begäran alltid *handläggas skyndsamt*. Skyndsamhetskravet betyder att utlämnandet ska ske samma dag eller så snart som möjligt – vilket bör vara inom en dag eller två. Betänketid är tillåtet både vad gäller tystnadsplikten och den skriftliga sekretessen. Det vill säga, man behöver inte svara omedelbart utan kan be att få återkomma efter en kortare tid eller överlämna frågan till exempel arbetsledare. En begäran om journalkopia ska dock helst besvaras samma dag eller i inom ett par dagar.

Var noggrann när menprövningen görs! Felaktig handläggning av en begäran om utlämnande av allmän handling, som får och ska lämnas ut, kan utgöra *tjänstefel* enligt brottsbalken. Ett avslöjande och felaktigt utlämnande av uppgifter som omfattas av sekretess kan vara *brott mot tystnadsplikt*.

Felaktigt hanterande av uppgifter kan alltså både få straffrättsliga och arbetsrättsliga konsekvenser och kan leda till kritik från Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

4.2 Avgift för journalkopior

Möjligheten att ta ut avgift för journalkopior fastställs av fullmäktige – se [taxor och avgifter](#). Var och en har dock rätt att en gång per kalenderår begära ut när och hur vårdgivaren har behandlat personuppgifter om denne.

5 Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Sekretessen är inte total. Uppgifterna om patienten måste kunna användas i olika sammanhang. Oavsett sekretess kan uppgifter lämnas ut i tre huvudfall:

- om *samtycke finns* från den som berörs av uppgifterna
- om det *inte är till men* för den som sekretessen ska skydda (det vill säga patient, närstående till patient, en avlidens minne, uppgiftslämnare eller närstående till uppgiftslämnare) eller
- om det finns *lagstadgade undantag från sekretessen*

Exempel på lagstadgade undantag:

- skyldighet att anmäla till socialnämnd när det finns misstanke om att ett barn far illa
- möjlighet att lämna uppgift som till exempel till polisen i samband med vissa brott

5.1 Intern begäran om journalkopior

All offentligt bedriven hälso- och sjukvård och tandvård inom Region Kronoberg utgör ett och samma sekretessområde. Inom detta område gäller regler om inre sekretess.

- Den som *deltar i vården* av en patient eller som av annat skäl behöver uppgifterna *för sitt arbete* inom hälso- och sjukvården eller tandvården, har rätt att ta del av informationen oavsett om den finns på papper eller i digital form.
- Det är den som begär/beställer journalkopiorna som själv ansvarar för att förutsättningarna är uppfyllda.

5.2 Extern begäran om journalkopior

När någon utanför Region Kronobergs hälso- och sjukvård begär journalkopior ska det alltid göras en *men*prövning, det vill säga det ska göras en bedömning av om patienten eller dennes närstående skulle kunna uppleva obehag eller det finns risk för att patienten blir illa omtyckt eller trakasserad om uppgifterna i journalhandlingen kommer ut (= *men*). För att kunna bedöma det måste vi veta vem som begär ut journalen och i vilket syfte.

5.3 Samtycke eller medgivande

Patienten kan ge sitt tillstånd, det vill säga samtycka till, att uppgift om denne lämnas ut. Man behöver då som regel inte pröva om det är till *men* för patienten. Många gånger är det därför praktiskt att direkt fråga patienten om en uppgift får lämnas ut. Observera att samtycket endast gäller om patienten har rättshandlingsförmåga, det vill säga är vuxen (barn kan även i vissa fall anses tillräckligt moget för att kunna bestämma själv) och inte till följd av till exempel allvarlig psykisk störning eller demens, sakna rättshandlingsförmåga.

Ett medgivande från patienten kan antingen fås muntligen eller skriftligen. Oavsett formen ska samtycket dokumenteras i journalen.

5.3.1 Skriftligt samtycke/fullmakt

När sekretessbelagda uppgifter till exempel journalkopior beställs av någon annan än patienten själv, är det lämpligt att den utlämnande verksamheten begär att en fullmakt från patienten kan uppvisas.

Om fullmakt finns ska det framgå att den verkligen avser utlämnande av efterfrågade sekretessbelagda journalhandlingar.

Tänk dock på att även om det finns en skriftlig fullmakt så behöver den kanske inte vara giltig. Till exempel kan den ha skrivits av någon som inte var vid sina sinnens fulla bruk. En fullmakt kan också när som helst återtas av den som utfärdat fullmakten. *Om det finns anledning att ifrågasätta* giltigheten hos en uppvisad fullmakt, bör man om möjligt kontakta patienten eller den som utfärdat fullmakten för att kontrollera att fullmakten verkligen gäller.

5.4 Menprövning

Uppgifter om patienten kan lämnas ut om man är *övertygad* om att patienten eller närstående till patienten inte lider *men* av att uppgifterna lämnas ut. När man ska avgöra om patienten eller någon närstående till patienten kan lida *men* måste man utgå från den aktuella personens situation. Det är alltså hur den specifika patienten eller närstående till denne kan komma att uppleva situationen som avgör, inget annat. Att lida *men* betyder ungefär att patienten upplever det som

obehagligt eller att det finns risk för att bli illa omtyckt eller trakasserad om uppgiften kommer ut. Det är alltså patientens och/eller den närståendes uppfattning om men som gäller, inte ens egen. Enklast är därför att begära ett samtycke.

Som hjälp vid *men*prövningen kan två frågor ställas:

- Vem är det som begär uppgifterna?
- Vad ska uppgifterna användas till?

6 Patientens rätt att läsa sin journal

Patienten har som regel rätt att läsa sin journal. Det finns dock två undantag:

- när patientens vård kan bli lidande av ett utlämnande
- när en anmälare riskerar att utsättas för våld om uppgiften röjs för patienten

Man kan inte ställa villkor, till exempel att någon ska vara närvarande när patienten läser sin journalkopia. Däremot kan man erbjuda hjälp med tydning och förklaring av svåra medicinska termer. Innan utlämnande måste man läsa igenom alla journalhandlingar som begärts. Om patienten **endast** får se journalen *tillsammans* med en läkare, är detta att betrakta som **delvis avslag**. Detsamma gäller om en patient inte får se hela sin journal till följd av att vissa uppgifter är sekretessbelagda till **skydd för uppgiftslämnare** är detta också att betrakta som **delvis avslag**. Vid utlämnandet måste man då upplysa dels om att patienten har rätt till ett överklagbart myndighetsbeslut och dels om hur denne ska gå tillväga för att få ett sådant (se nedan: kapitel 16)

Vi har som vårdgivare valt att medge patienter *direktåtkomst* till sin egen journal över Internet. På grund av detta är det viktigt att man bedömer sekretessen gentemot patienten innan anteckningen görs tillgänglig. Skulle det föreligga sekretess ska den anteckningen inte publiceras åtkomligt för patienten. Läs mer om detta i riktlinjen journal på nätet.

Sekretess gentemot patienten själv gäller för uppgift om hans eller hennes hälsotillstånd, om det med *bänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen* är av *synnerlig vikt* att uppgiften inte lämnas ut till patienten.

Sekretess gentemot patienten gäller även om någon privatperson lämnat uppgifter om patienten och det kan antas att ett utlämnande skulle medföra fara för *våld eller annat allvarligt men* uppkommer för uppgiftslämnaren eller närstående till honom/henne.

- Om inget *men* finns – skicka hem begärda handlingar till patientens folkbokföringsadress med rekommenderad post eller överlämna dem personligen efter legitimering

- Om *men* finns – rådgör omgående med, ansvarig läkare, verksamhetschef, chefsöverläkare och/eller regionjurist.

7 Rutin för utlämnande till annan vårdgivare:

Kontrollera om vårdgivaren skickat med giltig fullmakt

Kontrollera om vårdgivaren i tjänsten intygar att patientens muntliga medgivande inhämtats.

- Om något av ovanstående är uppfyllt – skicka begärda journalkopior till vårdgivaren.
- Eventuellt kan journalkopiorna i stället skickas till patienten som sedan själv kan ta med dem till sin vårdgivare.

8 Rutin för utlämnande till Försäkringskassan:

Kontrollera om Försäkringskassan skickat med giltig fullmakt.

Kontrollera om uppgiften behövs i ett ärende som rör tillämpningen av socialförsäkringsbalken i ärende om sjukpenning, pension och dylikt. I dessa fall finns nämligen *skyldighet* att lämna ut begärda uppgifter.

- Om fullmakt finns – skicka handlingarna till Försäkringskassan
- Om skyldighet att lämna ut begärda journalkopior föreligger – skicka begärda uppgifter (men inte mer) oavsett om det finns fullmakt eller inte.

9 Rutin för utlämnande till andra myndigheter

Kontrollera om myndigheten skickat med giltig fullmakt.

Kontrollera om det föreligger någon skyldighet att lämna ut begärda uppgifter.

- Om fullmakt finns – skicka journalkopiorna till aktuell myndighet
- Om skyldighet att lämna ut begärda journalkopior föreligger – skicka begärda uppgifter (men inte mer) oavsett om fullmakt finns eller ej.

10 Rutin när försäkringsbolag begär kopior:

För *försäkringsbolag* gäller särskilda regler för hur samtycke får inhämtas:

- Samtycket ska lämnas på en av försäkringsbolaget särskild upprättad handling.
  - På handlingen ska det stå att samtycket bara gäller under den tid som försäkringsärendet behandlas
  - Patienter ska informeras av försäkringsbolaget om vad det innebär att lämna samtycke.

Kontrollera att det verkligen är aktuell patients försäkringsbolag som begär journalkopior (och inte något annat försäkringsbolag som till exempel representerar annan försäkringstagare i en tvist med aktuell patient).

Kontrollera att försäkringsbolaget skickat med giltig underskrift eller fullmakt.

Överväg, mot bakgrund av journalinnehållet, huruvida det skulle kunna finnas anledning att skicka kopiorna *till patienten*, som, när denne själv ser journalinnehållet, kanske hellre avstår från att utnyttja sin försäkring än att få journalkopiorna utlämnade till försäkringsbolaget.

- Om ovanstående är uppfyllt – skicka begärda journalkopior till försäkringsbolaget.
- Om ovanstående inte är uppfyllt – rådgör omgående med ansvarig läkare, verksamhetschef/chefsöverläkare och/eller regionjurist.

11 Utlämnade av journal till andra

När någon annan än patienten själv begär ut handlingar ur en journal måste man alltid göra en sekretessbedömning och menprövning. Några undantag finns; om man har patientens medgivande eller om man har en lagstadgad skyldighet att lämna ut behöver menprövning inte göras.

11.1 Lagstadgad skyldighet

I vissa situationer har vårdpersonal en lagstadgad skyldighet att lämna ut annars sekretessbelagda uppgifter. Nedan kommer några av de vanligaste situationerna nämnas.

11.1.1 Generella undantag

Om en myndighet behöver lämna ut sekretessbelagda uppgifter för att kunna utföra sina arbetsuppgifter kan dessa lämnas ut. Här är de tre vanligaste situationerna:

- att vid behov lämna nödvändiga uppgifter till inkasso för indrivning av patientavgifter,
- att lämna nödvändiga uppgifter till polisen för att få handräckning att avhysa en bråkig patient,
- att tillåta flerbäddsrumsrum om inte andra möjligheter finns. (Flerbäddsrumsrum innebär att andra patienter som placeras i samma rum får information om sin rumsgranne som egentligen är sekretessbelagd).

11.1.2 Uppgifter i beslut

Sekretessbelagda uppgifter blir som regel offentliga om de finns intagna i ett beslut. Det kan till exempel röra sig om beslut i ärenden om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård, vissa beslut gällande smittskydd, beslut om ansvar eller behörighet för personal inom hälso- och sjukvården, eller beslut i fråga om omhändertagande eller återlämnande av patientjournal.

11.1.3 Fler sekretessbrytande regler

Om man har stöd i lag får sekretessen brytas!

I OSL 25 kap finns det fler regler som bryter hälso- och sjukvårdssekretessen.

Det är tillåtet att:

- lämna uppgifter mellan avdelningar inom Region Kronoberg
- använda sig av sammanhållen journalföring
- överlämna uppgifter till ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister
- lämna ut uppgifter till forskning eller framställning av statistik eller för administration på verksamhetsområdet

Ovanstående förutsätter dock att det kan antas att varken den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften avslöjas.

I vissa fall får uppgifter lämnas till enskilda när det gäller vissa smittsamma sjukdomar, rättspsykiatrisk vård, smittskydd, frågor om genetisk integritet, blodsäkerhets frågor eller frågor rörande hantering av mänskliga vävnader och celler.

Sekretess hindrar inte att uppgifter lämnas ut till andra myndigheter inom hälso- och sjukvården eller till socialtjänsten:

- om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och
- patienten inte har fyllt arton år eller
- patienten är föremål för tvångsvård för missbruk eller
- patienten är föremål för psykiatrisk tvångsvård eller
- patienten är föremål för rättspsykiatrisk vård.

Detsamma gäller uppgift om en gravid person eller någon närstående till denne, om uppgiften behöver lämnas för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

Sekretessen får brytas:

- om det på grund av hälsotillståndet eller av andra skäl inte går att få ett samtycke och
- om det behövs för att patienten ska få nödvändig vård, omsorg, behandling eller annat stöd eller
- om uppgiften behövs för vård och behandling och det är av synnerlig vikt att sekretessen bryts.

11.2 Beslutsoförmögna

Viljan hos en vuxen patient som klart motsätter sig ett uppgiftslämnande ska respekteras. Undantag från huvudregeln om sekretess, får inte tillämpas rutinmässigt eller utan noggrann urskillning och försiktighet.

Däremot om en patient till exempel till följd av allvarlig psykisk störning, demens eller medvetlöshet inte kan samtycka till att en uppgift lämnas ut, hindrar sekretessen inte att de uppgifter som behövs för att patienten ska kunna få nödvändig vård och omsorg lämnas ut.

12 Skyldighet att lämna ut uppgift

Skyldighet att lämna uppgift till annan myndighet och/eller enskild finns i en mängd fall. Skyldigheten att lämna ut sekretessbelagda uppgifter i vissa situationer kompletteras av att det i andra situationer ges möjlighet att lämna ut uppgifter. Det krävs dock lagstöd för att man ska ha möjlighet att lämna ut uppgift trots sekretess.

När det är tillåtet att lämna uppgifter, finns också en skyldighet att svara på frågor från myndigheter (till exempel polisen, åklagarmyndighet, socialtjänsten) om de kontaktar sjukvården. Skyldigheten omfattar även fall där patient inte tillåter att uppgiften lämnas ut. Nedan följer några exempel på skyldigheter och möjligheter.

12.1 Socialnämnden

När socialnämnd har inlett en utredning om barns behov av skydd och begär uppgifter är vi skyldiga att lämna ut de uppgifter som kan vara av betydelse för utredningen. Om socialnämnden till exempel begär ut kopior av barnets eller en förälders hela journal, måste man noga överväga vad som kan vara av betydelse för utredningen och vi därför ska lämna ut. Det kanske kan räcka att endast ge svar på vissa frågor, lämna ut uppgifter endast för viss tidsperiod eller skriva ett sammanfattande intyg eller bara lämna ut vissa delar av en journal. Den allmänna regleringen om partsinsyn medför att alla parter i ett ärende har rätt att ta del av uppgifterna i ärendet och rätten till partsinsyn är i princip starkare än rätten till sekretess. Socialnämnden kan därför endast hemlighålla journaluppgifterna för parterna om detta är av synnerlig vikt. Det är därför endast uppgifter som är av betydelse för utredningen om barns behov av skydd som ska lämnas ut och inte alla andra i journalen förekommande uppgifter som är ovidkommande för bedömningen av skyddsbehovet. En prövning måste göras från fall till fall och vid behov kan aktuell handläggare hos socialnämnden kontaktas för diskussion om vilka uppgifter som behövs.

Den som hos oss är skyldig att lämna ut uppgifter har också vittnesplikt inför domstol i aktuella mål.

Det finns också en skyldighet att på begäran av Socialstyrelsen lämna de uppgifter som behövs för utredningar avseende vissa dödsfall samt en skyldighet att under speciella förutsättningar lämna ut information efter insemination respektive efter befruktning utanför kroppen.

12.2 Överförmyndarnämnden

Verksamhetschef, eller den som fått detta delegerat till sig har också en skyldighet att underrätta överförmyndarnämnden dels när en slutenvårdspatient kan antas behöva god man eller förvaltare och dels när förvaltaruppdrag bör upphöra. Vårdirättningen ska också lämna upplysning som kan vara av betydelse i ärenden om förordnande av god man eller förvaltare till domstol.

12.3 Förvaltare eller god man

Det händer att det kommer förfrågningar om utlämnande från en tillsatt förvaltare eller en god man för en patient. En god man eller förvaltare har inte något ansvar för patientens hälso- och sjukvård och ska därför inte kunna få ut journaler med mindre än att en men-prövning görs på samma sätt som om det var vem som helst som ville ha ut journalen. För det mesta krävs därmed patientens samtycke för att utlämnande ska ske.

12.3.1 God man för ensamkommande barn

Ett undantag från huvudregeln för god man och förvaltare ovan, gäller för god man för ensamkommande barn. God man för ensamkommande barn har en ställning som motsvarar den en vårdnadshavare har och den gode mannen för ensamkommande barn har därför rätt och skyldighet att sätta sig in i barnets hälso- och sjukvård. Tänk dock på att inte ens föräldrar har fullständig rätt att ta del av barnets journal. En men-prövning ska göras och journalen ska lämnas ut i sin helhet om det inte kan skada barnet eller annan närstående till barnet.

12.4 Patienten själv och/eller närstående till denne

Personalen har en skyldighet att informera patienten om dennes hälsotillstånd, undersöknings-, vård- och behandlingsmetoder. Om patienten inte själv kan ta emot informationen, på grund av till exempel medvetlöshet eller demens, ska informationen i stället lämnas till en närstående, dock enbart sådana uppgifter som patienten själv hade kunnat få ut.

Det finns också en skyldighet att samråda med patienten själv. Till skillnad från informationsskyldigheten ovan har närstående inte rätt att bestämma över patientens vård. Eventuella synpunkter från närstående kan därför bli vägledande men bara om de sammanfaller med den medicinska bedömningen.

Verksamhetschefen, eller den som fått ansvaret delegerat till sig har ansvar för att någon närstående omedelbart underrättas när en patient avlider eller en patients tillstånd allvarligt försämras. Sjukvårdens skyldighet är uppfylld när en närstående fått information.

Om uppgift om närstående saknas ska anmälan om dödsfall göras till socialnämnden.

Om en patient som ska lämna sjukhuset är **farlig** för någon annans säkerhet eller för sitt eget liv, ska verksamhetschefen eller annan ansvarig omedelbar kontakta:

- närstående till patienten
- den person som patienten utgör en fara för
- polis eller annan myndighet om det behövs

Det kan till exempel röra sig om en medicin- eller alkohol/drogpåverkad patient som ska köra hem i bil.

12.5 Transportstyrelsen

Om en läkarundersökning visar att en körkortsinnehavare av medicinska skäl är olämplig att ha körkort eller taxiförartillstånd, ska läkaren anmäla detta till Transportstyrelsen. Före anmälan ska körkortsinnehavaren informeras.

Om läkaren bedömer att körkortsinnehavaren kommer att låta bli att köra bil, behöver ingen anmälan göras.

Om körkortsinnehavaren motsätter sig fortsatt utredning eller behandling ska läkaren anmäla till Transportstyrelsen. Läs mer om den utökade anmälningskyldigheten [på Transportstyrelsens hemsida](#). (Se även nedan om uppgifter till polisen).

Det är vårdens skyldighet att lämna uppgifter som Transportstyrelsen behöver för att pröva någons lämplighet att ha körkort, traktorkort eller taxiförarlegitimation.

Anmälningsplikten gäller även om läkarundersökningen visar att någon som innehar elevtillstånd, certifikat, behörighetsbevis, godkänt utländskt certifikat eller behörighetsbevis för flyg, är olämplig för att inneha sådant.

12.6 Polis, åklagare och domstol

En läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen är skyldiga att omedelbart anmäla detta till polismyndigheten i den ort där patienten är folkbokförd. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte innehar skjutvapen. Den anmälningskyldighet som läkare har gäller även i fråga om en person som genomgår rättspsykiatrisk undersökning eller utredning i brottmål.

På begäran av domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket har vi skyldighet att lämna ut uppgift om att viss person befinner sig på sjukvårdsinrättningen. Detsamma gäller en person som inte kan namnges men till exempel kan beskrivas utseendemässigt. Skyldigheten är helt oberoende av varför någon av dessa myndigheter begär uppgiften. Skyldigheten omfattar även fall där patient inte tillåter att uppgiften lämnas ut. Begärs uppgiften per telefon, ska man ringa tillbaka till den uppringande myndigheten för att kontrollera att samtalet kom därifrån.

Det finns också en skyldighet att lämna uppgift till polismyndigheten om enskilda adress, telefonnummer och arbetsplats eller uppgift i form av fotografisk bild av

enskild, liksom arbetstider och andra förhållanden som rör anställningen om uppgiften behövs för delgivning.

Till den läkare som rätten förordnat att utfärda ett så kallat § 7 intyg har vi en skyldighet att lämna ut sådana uppgifter om en misstänkt som behövs för intyget. Samma skyldighet gäller för att lämna uppgifter i samband med rättspsykiatrisk undersökning.

12.7 Allmän hänvisning till Polisen

Det har hänt att någon efterlyst en "försvunnen" anhörig på en vårdinrättning, som visat sig vara inskriven som patient och som har önskat/fortsatt önskar sekretess (det kan till exempel gälla dementa, psykiskt sjuka, missbrukare eller patient som vårdas på sjukhus efter våldsbrott). I sådana fall kan – efter omständigheterna – *en allmän hänvisning till polisen* vara till hjälp.

Polisen kan alltid få reda på om en person/patient/den som är "försvunnen" finns på vårdinrättningen. Polisen kan sedan, utifrån omständigheterna, förmedla lämpliga upplysningar vidare.

12.8 Inspektionen för vård och omsorg

Vårdgivare har skyldighet att snarast anmäla till Inspektionen för vård och omsorg, IVO om det finns skälig anledning att befara att en person, som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvården och som *är verksam eller har varit verksam* hos vårdgivaren, kan utgöra en fara för patientsäkerheten. Anmälningsskyldigheten gäller all legitimerad personal. Detta innebär att en anställd inte längre kan undvika en anmälan genom att säga upp sig. En dylik anmälan kan baseras på annan grund än den anställdes egen sjukdom och/missbruk. Ett exempel på när anmälan kan göras är när personalen underlåter att, trots uppmaning, följa hygienföreskrifter eller andra patientsäkerhetsriktlinjer.

Personalen har även en skyldighet att till IVO snarast anmäla händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada, så kallad Lex Maria-anmälan.

Vidare finns det en skyldighet att till IVO snarast anmäla om någon har drabbats av eller utsatts för risk att drabbas av annan allvarlig skada än vårdskada till följd av säkerhetsbrister i verksamheten.

Även uppgifter som IVO kan komma att behöva för att kunna utöva sin roll som tillsynsmyndighet ska lämnas till dem liksom journaler i samband med IVO:s prövning av journalförstöring.

12.9 Tvångsvård enligt LPT och LRV samt LVM

LPT = lagen om psykiatrisk tvångsvård

LRV = lagen om rättspsykiatrisk vård

LVM = lagen om vård av missbrukare

Till socialnämnden ska läkare också genast **anmäla** om läkaren i sin verksamhet kommer i kontakt med någon som kan antas vara i **behov av omedelbart omhändertagande** eller vård på grund av missbruk om, i den aktuella situationen, vårdmöjligheterna inom hälso- och sjukvården inte är tillräckliga.

Bestämmelsen ovan är utformad så att den enskilde missbrukaren inte ska behöva avstå från psykiatrisk eller medicinsk vård i övrigt av rädsla för att bli anmäld. Om patienten emellertid inte vill ha vård för sitt missbruk eller för allvarliga komplikationer av missbruket och det uppstår allvarlig fara för patientens hälsa om denne inte får vård har läkaren skyldighet att anmäla patientens vårdbehov till socialtjänsten.

Den läkare som gör en anmälan för att denne bedömt att det inte finns tillräckliga vårdmöjligheter inom sjukvården, är också skyldig att på förfrågan av socialnämnden lämna uppgifter om patienten i fråga.

Uppgiftsskyldigheten kan sägas vara knuten till anmälningen, det vill säga om ”någon annan” än läkaren/sjukvården gör en sådan anmälan, och socialtjänsten inleder en utredning enligt lagen om vård av missbrukare (LVM), finns inte motsvarande uppgiftsskyldighet för läkaren eller sjukvården (men i vissa fall finns ändå en möjlighet att lämna uppgifter).

Läkare har också skyldighet att skriva intyg om missbrukares aktuella tillstånd om det finns ett LVM beslut.

Verksamhetschef är skyldig att anmäla om en enligt LVM tvångsomhändertagen patient önskar lämna eller lämnar sjukhuset. Anmälan görs till socialnämnden eller Statens institutionsstyrelse.

Trots att beslutet att omhänderta patienten enligt LVM ligger helt utanför sjukvården, ska verksamhetschefen besluta, att missbrukaren ska hindras från att lämna sjukhuset och vid behov begära biträde från polis för att säkerställa att patienten kan föras till ett LVM-hem.

Det får dock inte förekomma till exempel medicinering mot patientens vilja, eftersom den sjukvård som erbjuds patienten ges med stöd av hälso- och sjukvårdslagen och därför är frivillig.

Vidare finns det en skyldighet att lämna sådana uppgifter som behövs för att chefsöverläkarens uppdrag enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) ska kunna utföras och en skyldighet att på begäran lämna uppgift om beslut om frihetsberövande åtgärder enligt LPT, lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV) eller smittskyddslagen eftersom sådana beslut är offentliga.

Intagning och utskrivning av patienter som överlämnas till rättspsykiatrisk vård av domstol ska rapporteras till Rikspolisstyrelsen.

Verksamhetschefen är dessutom skyldig att svara för att en polismyndighet, Inspektionen för vård och omsorg och i förekommande fall Kriminalvården eller

Statens institutionsstyrelse omedelbart underrättas om en patient avviker från rättspsykiatrisk vård, om det inte är uppenbart obehövt.

Chefsöverläkaren har en skyldighet att i vissa fall underrätta målsäganden om att en patient som vårdas enligt LRV med särskild utskrivningsprövning (SUP) vistas utanför sjukvårdsinrättningens område eller om att vården ska upphöra.

Det finns också en skyldighet att – innan tvångsvården upphör – underrätta den myndighet som har begärt verkställighet av ett utvisningsbeslut (vanligen Migrationsverket) avseende en tvångsvårdad person av utländsk härkomst, så att myndigheten (vanligen med hjälp av polisen) ges tillfälle att hämta patienten.

Uppgift om namn, personnummer och folkbokföringsadress *får* i samband med slutna vård lämnas i ett inskrivningsmeddelande till kommunen utan att något samtycke från patienten behöver inhämtas.

12.10 Smittskydd

Vi har anmälnings-/uppgiftsskyldighet för smittskyddsuppgifter som måste beaktas. När läkare undersöker en patient för HIV-infektion eller annan allvarlig blodsmitta vid misstanke om till exempel sexualbrott, och ser att det finns en risk för smittoöverföring, ska läkaren anmäla detta till målsäganden och åklagaren. Underrättelsen ska helst meddelas målsäganden vid ett personligt möte.

Det finns även en skyldighet för läkare att *anmäla* sjukdomar, som kan ha samband med arbete och är av intresse från arbetsmiljösynpunkt, samt lämna upplysningar och biträde till Arbetsmiljöverket. Hälso- och sjukvården ansvarar också för att uppgifter lämnas till hälsodata-, patient-, medicinskt födelse- och cancerregister, samt register över nationella vaccinationsprogram.

12.11 Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan, Skatteverket och allmän förvaltningsdomstol

Om någon av ovanstående myndigheter begär det ska uppgifter om en namngiven person lämnas när det gäller förhållanden som är av betydelse för till exempel sjukpenning, pension och dylikt.

När Försäkringskassan remitterar patient till läkare för ett sakkunnigutlåtande gäller samma skyldighet, men i denna speciella situation bör patienten särskilt informeras om skyldigheten.

12.12 Övriga

Verksamhetschefen har skyldighet att se till att Migrationsverket eller den som förestår den lokala där en förvarstagen person av utländsk härkomst ska vistas genast underrättas, om denne önskar lämna eller redan har lämnat sjukhuset.

Det finns även en skyldighet för hälso- och sjukvårdsmyndigheten att, om en person av utländsk härkomst åberopar ett intyg om sin psykiska eller fysiska hälsa, på begäran av den myndighet eller domstol som handlägger ett ärende enligt utlänningslagen, lämna upplysningar som behövs för att bedöma uppgifterna i intyget.

13 Möjlighet att lämna ut uppgift

13.1 Socialtjänsten - samordnad vårdplan, Link

Information om patienten ska skickas till socialtjänsten och den öppna hälso- och sjukvården om patienten samtycker till det eller det kan antas att patienten inte har något att invända mot det – så kallad ”samordnad vårdplanering”

13.2 Brott

Uppgiftslämnandet är inte begränsat till gärningsmannen utan kan till exempel också avse eventuella vittnen.

13.2.1 Trafiknykterhet

Det är *tillåtet*, det vill säga inte en skyldighet, att lämna uppgifter till polisen eller annan myndighet som ska ingripa mot brott, om uppgiften behövs för att förhindra ett förestående eller pågående trafiknykterhetsbrott.

13.2.2 Brott mot unga

Det är också tillåtet att lämna uppgifter till polisen eller åklagarmyndigheten i samband med *misstanke* om brott mot någon som inte fyllt 18 år om brotten rör liv och hälsa, frid och frihet, sexualbrott eller könsstympning av kvinnor. **OBS!** Glöm inte att i dessa fall gäller skyldighet att göra anmälan till socialnämnden.

13.2.3 Tvåårsregeln

När det gäller brott som ger mer än två års fängelse för fullbordat brott är det tillåtet att göra en anmälan, redan när brottet uppnått försöksstadiet. Det innebär brott som mord, dråp, mordbrand, våldtäkt, grova fall av könsstympning, grovt rån, grovt narkotikabrott, grov narkotikasmuggling, människorov, människohandel, grovt koppleri, grov penningförfalskning, grov kapning, grovt sabotage, grovt sjö- eller luftfartssabotage, grovt flygplanssabotage, grovt spridande av gift eller smitta, allmänfarlig ödeläggelse, terroristbrott, folkmord, samt grovt spioneri och landsförräderi med flera brott.

När det gäller utredning av misstanke om försök/fullbordad grov narkotikasmuggling har Tullverket rätt till samma uppgifter som polis- och åklagarmyndighet.

13.2.4 Ettårsregeln

Ettårsregeln gäller *misstanke* om *fullbordat* brott för vilka straffet är lägst ett års fängelse. Detta innebär, att sjukvården – utöver brott som räknades upp föregående stycke – även kan anmäla till exempel *grov misshandel, olaga frihetsberövande, grov utpressning, rån* och *mordbrand* (om brottet är mindre allvarligt) respektive *allmänfarlig ödeläggelse*. Om möjligt ska den misshandlade lämna sitt samtycke till anmälan, men detta är inget krav. Notera att brotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning *inte* ger minimum ett års fängelse, varför samtycke alltid behövs i dessa fall. Samma sak gäller barnpornografibrott.

13.2.5 Överföring av allmänfarlig sjukdom

Det är tillåtet att lämna uppgift som gäller *misstanke* om försök eller fullbordat brott som ger minst ett års fängelse om gärningen innefattat *försök till överföring av*

sådan allmänfarlig sjukdom som avses i smittskyddslagen, till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

14 Utlämnande efter menprövning

14.1 Närstående

Begreppet anhörig i äldre lagtext har successivt bytts ut mot begreppet närstående. Någon definition av begreppet ”närstående” kan inte ges, eftersom uppfattningen om vem som anses vara närstående skiftar från tid till annan, men något släktskap behöver inte föreligga.

Närstående kan inte göra särskilda anspråk på att få uppgifter som skyddas av sekretess. Om patienten inte gett uttryck för annat, kan man dock i normala fall utgå från att det inte är till men för patienten att lämna ut allmänna uppgifter om var patienten finns och hur denne mår till närstående.

15 Sekretess gentemot vårdnadshavare

Även barns hälso- och sjukvårdsuppgifter omfattas av sekretesskydd. Frågan om i vilken utsträckning journaluppgifter om ett barn under 18 år (minderårig) kan lämnas ut, måste alltså bedömas i varje enskilt fall oavsett vem som begär att få ut uppgiften. Sekretesskydd gäller för barn gentemot vårdnadshavare om barnet skulle lida *betydande men* om uppgifter lämnades ut till vårdnadshavare (vanligen förälder). Denna regel är helt oberoende av barnets/den underåriges ålder, och kan i vissa fall tillämpas även när det gäller riktigt små barn.

Föräldrar har dock ett övergripande ansvar för barn. Deras rättigheter och skyldigheter förutsätter insyn i barnets personliga förhållanden. När det gäller barn är därför huvudregeln att föräldrar i egenskap av vårdnadshavare bestämmer över vem som ska få tillgång till uppgifter ur barnets journal. Ju äldre och mognare barnet är desto större hänsyn måste tas till barnets egen vilja. Någon åldersgräns finns inte angiven till ledning för denna bedömning. Enligt gällande praxis bör hänsyn tas till barnets synpunkter från cirka tretton års ålder. Detta kan innebära att inte ens en vårdnadshavare får rätt att ta del av sitt barns journaluppgifter.

En förutsättning för att ungdomar ska komma med förtroende till exempel en ungdomsmottagning är att det finns sekretess. Beträffande ungdomar måste, beroende på ålder och utveckling, vederbörandes eget samtycke till journalutlämning många gånger vara tillräckligt. I vissa fall bör dock samtycke både från den omyndige och från hans vårdnadshavare krävas för utlämnande.

15.1 Vårdnadstvist

Vid vårdnadstvister kompliceras utlämnandet till vårdnadshavare något. Det kan förekomma uppgifter i en journal som kan skada närstående till barnet (t.ex. den andra vårdnadshavaren) vid ett utlämnande. I de lägena krävs det samtycke eller att någon annan sekretessbrytande regel inträder eftersom huvudregeln är sekretess när ett utlämnande kan skada patienten (barnet) eller någon närstående till denne.

16 Om patienten är avliden

För bedömningen av sekretessfrågor saknar det betydelse att den vars hälsotillstånd eller personliga förhållanden berörs har avlidit. Om utlämnande av uppgiften är sårande för de efterlevande eller om den kan anses kränka den frid som bör tillkomma den avlidne, får uppgiften inte lämnas ut. Sekretessen gäller dock i högst sjuttio år.

16.1 Testamentstvist

När närstående tvistar med varandra om arv, är grunden för tvisten ofta att den avlidne vid ett testamentsskrivande, som gynnar den ena, inte varit vid sina sinnens fulla bruk. Den som ifrågasätter testamentet uppfattar att han eller hon behöver journalen som bevis för att styrka sitt påstående om att den avlidne inte varit rättskapabel.

I denna situation kan man aldrig vara säker på vilken effekt journalinnehållet får. Någon närstående kan till exempel förlora i en rättegång på grund av journalinnehållet. Man kan alltså, från sjukvårdens sida, aldrig vara säker på att ingen närstående till den avlidne patienten skadas ekonomiskt (= lider men). Därför kan som regel inte journalkopior eller uppgifter lämnas ut för detta ändamål.

17 Massmedia

För journalister gäller samma regler som för andra enskilda som begär ut sekretessbelagda uppgifter. En sådan begäran ska alltså prövas i vanlig ordning. Kommunikationsavdelningen kan vara behjälplig vid kontakt med massmedia.

18 Att tänka på vid utlämnande

Om man lämnar ut – bifaller begäran- innebär det att den som begärt ut handlingen har rätt, att kostnadsfritt, på plats, få läsa hela journalen antingen i *pappersform eller på datorskärm*.

Om de får läsa en **pappersjournal** i original, måste detta av säkerhetsskäl ske i närvaro av någon representant för verksamheten. Låt hellre den som begärt ut journalen läsa en kopia. Bifall innebär också att den som begärt ut journalen har rätt att få kopior (se även [Avgift för intyg och åtgärder/undersökningar utan samband med sjukdom](#)).

Det händer att patienter eller andra vänder sig direkt till en verksamhet inom Medicinskt servicecentrum (till exempel röntgen eller laboratorium) för att därifrån få ut kopia av remissvar eller undersökningsresultat. Det är *tillåtet* att ha en intern handlägningsrutin som innebär att patienten hänvisas till sin läkare/inremitterande enhet, som då ska pröva om frågeställaren kan få den begärda kopian. Men om frågeställaren inte nöjer sig med detta besked *måste* den medicinska serviceavdelningen *skyndsamt* själv göra en prövning av om patientens begäran kan bifallas.

18.1 Avidentifiering

I vissa situationer kan det vara önskvärt att lämna ut information som är knuten till en viss individ utan att för den skull röja den personens identitet. Man brukar då säga att man gör en avidentifiering av informationen.

I en del fall kan det räcka med att man tar bort namn, personnummer och adress, men detta är inte alltid tillräckligt. En kedja av uppgifter om ort, yrke, vanor, sjukdomar, skador, kan i många fall medföra att flera personer i individens närhet kan identifiera vem det är, utan att namnet offentliggörs. Till exempel om man lämnar ut uppgifter om en bensinstationsföreståndare på en ort som bara har en bensinstation. Personens identitet är därmed röjd för ett antal människor på den orten.

I statistiska sammanhang finns motsvarande problem om man redovisar i allt för små enheter. Finns en hundraåring redovisad i statistiken för ett kvarter, torde dennes identitet var röjd för ett antal andra boende i kvarteret. Sammanställningen av till exempel ort, yrke, vanor, sjukdomar hos en individ, kan innebära att ett antal människor i individens omgivning känner igen honom eller henne, utan att individens namn har lämnats ut. Detta måste man ta hänsyn till när man offentliggör information utan individens samtycke.

När det gäller bilder på patienter är avidentifiering särskilt svår. Det räcker kanske inte med att täcka över en del av ansiktet. Kroppshållning, speciella detaljer och märken på kroppen eller klädesplagg är i regel lätta att känna igen, för den som känner patienten. Grundprincipen när det gäller personbilder är alltså, att man ska begära tillstånd av den avbildade för att få visa bilden, med avidentifieringar som personen godkänt.

Detsamma gäller i ännu högre grad rörliga bilder. Här tillkommer att man ser personens rörelsemönster, vilket mycket väl kan räcka för att identifiera personen.

En persons röst är unik. Det innebär att inspelningar, som tillhör sekretesskretsen, alltid måste förvrängas för att kunna offentliggöras.

Att endast kunna få ut en handling i avidentifierat skick innebär ett delvis avslag och sökanden har, om denne så önskar, rätt att få ett skriftligt och överklagbart beslut.

18.2 Utlämnande av uppgift med förbehåll

En uppgift får lämnas ut om risken för men kan undanröjas genom att en *enskild* (till skillnad från myndighet, se nedan) som begär uppgiften får den med förbehåll vilket begränsar personens rätt att använda uppgiften. På så sätt kan till exempel en forskare få tillgång till sekretessbelagda uppgifter som behövs i forskningen, men som inte får lämnas vidare på ett sådant sätt att individer går att identifiera.

Den som får ut uppgifter med förbehåll är skyldig att rätta sig efter de krav som uppställs i förbehållet. Ett förbehåll får emellertid inte ställas upp när uppgiften lämnas ut till en annan myndighet.

Att endast kunna få ut en handling med förbehåll om hur den får användas innebär ett delvis avslag och sökanden har, om han/hon så önskar, rätt att få ett skriftligt och överklagbart beslut

18.3 Återuppringning

Återuppringning kan användas för att förvissa sig om att mottagaren av den begärda sekretessbelagda informationen är rätt person. Återuppringning som kontrollmetod är endast meningsfull i de fall telefonnumret går att kontrollera via nummerupplysningen eller koppling sker via mottagande televäxel, till exempel på annan myndighet.

18.4 Hur beslutas att uppgift inte får lämnas ut?

Det är den anställda som har ansvar för vården av en handling som i första hand ska pröva om handlingen kan lämnas ut. När det gäller journaler är det i första hand den medicinskt ansvarige läkaren som ska göra prövningen. Juridisk rådgivning avseende sekretessbestämmelser och beslut om avslag kan man få av regionjurist.

Om det bedöms att en journalhandling inte kan lämnas ut, eller om någon nekas att ta del av journalen direkt på datorskärmen, måste detta motiveras med hänvisning till gällande sekretessregelverk, för den som begärt handlingen.

Sökanden ska också

- upplysas om sin rätt att få ett formellt och överklagbart beslut samt
- tillfrågas om sökanden begär detta.

Om sökanden begär ett överklagbart avslagsbeslut, ska ärendet genast lämnas över till regionjuristen för prövning. Vid överlämnande av ärendet vill regionjuristen ha med:

- sökandens begäran om utlämnande eller om sådan gjordes muntligen en tjänsteanteckning om vad begäran omfattar.
- efterfrågade journalanteckningar
- om journalen delvis lämnats ut - ett maskat exemplar av journalen
- motiveringen som givits för avslaget.

Ett formellt avslagsbeslut med överklagandehänvisning fattas därefter av Regionjuristen.

Till skillnad från enskilda, som endast kan överklaga avslag på begäran om utlämnande av skriftliga uppgifter/allmänna handlingar, kan *myndighet* överklaga om de nekas få ut en muntlig uppgift.